

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: Važna pridobitev. — Poziv štajerskim tovarišem in tovarišicam. — Z orožjem v roki in v rezervi — na Amonite! — Pisarna za zdravljenje naših bolnih stanovskih, družabnih, uradnih, književnih, narodnostnih in političnih razmer. — Kritikujoči glasovi. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Vestnik. — Listnica uredništva. — Inserati.

Važna pridobitev.

(Razsodba c. kr. upravnega sodišča na Dunaju zaradi petletnic.)

Tovarišem in tovarišicam, osobito zastopnikom učiteljstva v c. kr. okrajnih šolskih svetih naše dežele v znanje in ravnanje priobčujemo doslovno razsodbo c. kr. upravnega sodišča v znanem mojem utoku zaradi petletnic. Iz razsodbe je jasno, da sem prodril v vsem obsegu popolnoma v zmislu svojega tolmačenja. Pribojevali smo si torej s to razsodbo pravico, da bodo vsakemu učitelju ali učiteljici računali petletnice že s prvim službenim nastopom po § 5. dežel. zakona z dne 6. oktobra 1900, št. 26., ki je doslovno naveden tudi v razsodbi sami, kjer se tako jasno poudarja tudi slovenski »imajoči spričevalo učiteljske sposobnosti« in italijanski »muniti dell' attestato di abitazione all' insegnamento«, česar ni hotel razumeti ne c. kr. okrajni ne c. kr. deželni šolski svet in tudi ne c. kr. ministrstvo. Najvišje c. kr. upravno sodišče je »imajoči« in »muniti« bolje razumelo in mi zato poslalo sledečo razsodbo:

Nr. 12993 ex 1903.

V. G. H.

Im Namen Seiner Majestät des Kaisers!

Der k. k. Verwaltungsgerichtshof hat unter dem Vorsitz des k. k. zweiten Präsidenten Dr. Freiherrn von Lemayer in Gegenwart der Räte des k. k. Verwaltungsgerichtshofes Dr. Zistler, Ritter von Schurda, Ritter von Falser und Malnič, dann des Schriftführers k. k. Bezirkskommissärs Rohrer, über die Beschwerde des Alois Urbančič, Oberlehrers in Batuje, gegen die Entscheidung des k. k. Ministeriums für Kultus und Unterricht vom 27. November 1901, Z. 32.798, betreffend die Zuerkennung einer Dienstalterszulage, nach der am 16. Dezember 1903 durchgeführten öffentlichen mündlichen Verhandlung, und zwar nach Anhörung des Vortrages des Referenten, sowie der Ausführungen des dr. Heinrich Tuma, Advokaten in Görz, als Vertreters der Beschwerde, und des k. k. Ministerial-Sekretärs Dr. von Braitenberg, als Vertreters des belangten k. k. Ministeriums für Kultus und Unterricht, zu Recht erkannt:

Die angefochtene Entscheidung wird als gesetzlich nicht begründet aufgehoben.

Entscheidungsgründe:

Gegenstand der Beschwerdeführung bildet die Frage, ob den Lehrpersonen die erste Dienstalterszulage nach

5-jähriger Lehrtätigkeit von ihrem Dienstantritte, oder erst vom Zeitpunkte der abgelegten Lehrbefähigungsprüfung an gemäss § 5 des Gesetzes vom 6. Oktober 1900. L. G. Bl. Nr. 26 gebühre.

Die angefochtene Entscheidung stützt sich auf die der Aktenlage entsprechende Tatbestandsannahme, dass der Lehrer Alois Urbančič seinen Dienst am 1. September 1895 angetreten, hingegen seine Lehrbefähigungsprüfung erst am 20. November 1897 abgelegt hat und erkannte auf dieser Grundlage, dass dem genannten gemäss § 5 des bezogenen Landesgesetzes die erste Quinquenalzulage mit dem Ablaufe von 5 Jahren nach abgelegter Lehrbefähigungsprüfung, somit erst vom 1. Dezember 1902, und nicht von dem bei Zugrundelegung der gesammten Dienstzeit des genannten Lehrers mit 1. September 1900 beanspruchten Anfallstermine ab zukomme.

Der Gerichtshof ist bei seiner Entscheidung von nachstehenden Erwägungen ausgegangen:

Die Disposition des §. 5 des zitierten Landesgesetzes geht nur dahin, dass »Lehrer und Unterlehrer, welche 5 Jahre lang an einer öffentlichen allgemeinen Volksschule der im Reichsrate vertretenen Königreiche und Länder ununterbrochen und mit gutem Erfolge gewirkt haben, ohne Unterschied, ob sie provisorisch oder definitiv angestellt sind, nach Vollendung der ersten 5 Dienstjahre eine Zulage mit 10% ihres Jahresgehaltes und so von 5 zu 5 Jahren bis zur Erlangung der 6. Zulage (Quinquennium)« erhalten, wobei das Gesetz nur voraussetzt, dass diese Lehrpersonen mit dem Lehrbefähigungsprüfungszeugnisse versehen sind.

Da nun das Gesetz keinerlei Bestimmung darüber enthält, seit welchem Zeitpunkte vor Erhebung des Anspruches auf die Gehaltszulage der Lehrer oder Unterlehrer mit dem Lehrbefähigungszeugnisse versehen sein müsse, so kann auch mit Bedachtnahme auf den italienischen und slovenischen Text dieser Gesetzstelle (munitti dell' attestato di abitazione all' insegnamento . . . , beziehungsweise imajoči spričevalo učiteljske sposobnosti . . .) nur gefolgert werden, dass der Anspruch auf die erste Gehaltszulage zu Recht besteht, sobald Lehrer oder Unterlehrer nach fünfjähriger ununterbrochener und entsprechender Wirksamkeit sich im Besitze des Lehrbefähigungszeugnisses befinden, wobei es hinsichtlich der Lehrbefähigungsprüfung nur darauf ankommt, dass sie der Lehrer im Laufe der 5 Jahre überhaupt abgelegt

habe. Die Richtigkeit dieser Interpretation ergibt sich auch aus der abweichenden Textierung des durch das ziierte Gesetz vom 6. Oktober 1900 derogierten § 5 des Gesetzes vom 15. Oktober 1896. L. G. Bl. Nr. 30, welches besagt, dass die definitiv angestellten Lehrer und Unterlehrer, welche nach Ablegung der Lehrbefähigungsprüfung 5 Jahre lang an einer öffentlichen Volksschule gewirkt haben, eine Zulage mit 10% ihres Gehaltes erhalten.

Nach dieser derogierten Gesetzbestimmung begann also die für die Gehaltszulage anrechenbare Dienstzeit erst vom Zeitpunkte der abgelegten Lehrbefähigungsprüfung an zu laufen.

Wenn nun der Gesetzgeber an Stelle des an sich ganz klaren Ausdruckes »nach Ablegung der Lehrbefähigungsprüfung« die neue Bestimmung »die mit dem Lehrbefähigungszeugnisse versehenen Lehrer...« gesetzt hat, so muss daraus geschlossen werden, dass er mit dieser abgeänderten Textierung eine meritorisch andere Verfügung hinsichtlich des Anspruches auf die Gehaltszulagen treffen wollte. Hiernach war die angefochtene Entscheidung als rechtsirrtümlich nach § 7 des Gesetzes vom 22. Oktober 1875. R. G. Bl. Nr. 36 ex 1876 aufzuheben.

Wien, am 16. Dezember 1903.

Rohrer, m. p.

L. S.

Lemayer, m. p.

Vem, da se sleherno učiteljsko srce razveseli, ko prečita to razsodbo, s katero se nam je zajamčila lepa pridobitev In od te pridobitve da ne bi naša stanovska organizacija ne imela prav nikakega dobička? Ne, nikakor ne! Tudi tej je treba nekoliko žrtvovati.

V odborovi seji našega okrajnega društva sem dne 4. februarja t. l. tudi stavil sledeči predlog, ki je bil soglasno in z odobravanjem sprejet. Priobčujem ga doslovno in priporočam vsem okrajnim učiteljskim društvom, da strogo pazijo na njega izvršitev. Umljivo je, da ga bomo pretresovali tudi pri bodočem občnem zboru našega društva in tudi v odboru deželnega učit. društva, ki smo mu ga na predlog tovariša A. Kutina že poslali v končno odobritev in izvršitev.

Ta predlog se glasi:

»Sedaj, ko bodo vsi učitelji in učiteljice v naši deželi prejemale zaostanke petletnic zaradi moje dobljene pravde, naj se ustanovi v vsakem okrajnem in tudi deželnem učiteljskem društvu nekak pravni fond. Pozivlja se zato vse učiteljstvo na Goriškem, da bi od zaradi moje pravde prejete vsote vplačal vsak slovenski tovariš-tovarišica po

1% svojemu okr. učit. društvu,

1% deželnemu in

1% »Zavezi jugoslovanskih učit. društev«.

Vsak italijanski tovariš ali tovarišica pa:

1% svojemu okrajnemu in

2% deželnemu učit. društvu«.

Pravni fond je vsekako nujno potreben, in vsak zaveden tovariš in vsaka agilna tovarišica bo gotovo pripravljena žrtvovati ta odstotek v označeni namen. Kakor poverjenike za strogo izvršitev tega predloga naj vsako društvo pooblasti svojega zastopnika v c. kr. okrajnem šolskem svetu; ta dva naj vodita evidenco teh prispevkov. Parasiti igrajo žalostno ulogo v vsakem stanu, a jaz sem uverjen, da ne bo nikogar v naših vrstah, da bi hotel to ulogo parasita prevzeti sebi in stanu v nečast. Prepričan sem, da ga ne bo učitelja in učiteljice na Goriškem, ki ne bi žrtvoval te malenkosti v tako lep namen. Pravni fond nam bo v stalno

zaslombo v stanovskem boju za naše pravice. Ne bom na dolgo in široko razpravljaj važnosti sličnih naprav v stanovskih organizacijah, ker sem gotov, da je v naših vrstah toliko stanovskega ponosa, da ne bo nihče ugovarjal temu lepemu predlogu ob tej priliki, ko dobi lepo število kron brez posebnega truda. Ako se ustanovitev pravnih fondov uresniči v tem obsegu, bo to najlepše plačilo za ves moj trud v tem boju. Torej na delo v tem zmislu! Naprej z našo organizacijo, kateri edini se moramo zahvaliti za to lepo pridobitev, ki gotovo ne bo zadnja v zgodovini razvijajočega se učiteljstva in šolstva!

Končno se ponovno zahvaljam spretnemu zagovorniku preblagorodnemu g. dr. H. Tumi za njegov plodonosni trud! V Mirnu, dne 12. sušca 1904.

Alojzij Urbančič, nadučitelj.

Opomba dopisnikova: Vsak tovariš in tovarišica naj se ob ti priliki tudi spomni našega glasila, neustrašnega »Učit. Tovariša« in naj se nanj naroči!

Poziv štajerskim tovarišem in tovarišicam.

Dne 6. prosinca t. l. se je vršila v Celju seja upravnega odbora »Zveze slov. štaj. učiteljev in učiteljic«, in pri isti se je sklenilo — glasom poročila v 3. št. »Tovariša« — da se vrši prvi občni zbor tega društva 5. aprila ob pol enajstih v Celju.

Tovariši in tovarišice! Bliža se torej čas, ko stopi novo naše društvo na plan, ko bodo njega ustanovitelji nam vsem in sploh vsemu slovenskemu narodu jasno in natančno označili in utemeljili pogoje, ki so jih dovedli do ustanovitve tega društva, oni nam bodo tudi povedali, kaj pričakujejo od njega in na nas bo, da izrečemo končno besedo: živi, rasti in razvijaj se!

Dolžnost naša je torej, da se pri tej slovesni priliki zberemo polnoštevilno, da pazno poslušamo razmotravanja, da z živahno debato pomagamo jasni pojme in da izrečemo kar na licu mesta svojo sodbo.

Ne čakajmo le na strani, češ, videti hočemo, kakšne uspehe bo imelo društvo in potem se šele odločim, če mu pristopim. Jeli že trgat vrtnar sadje z drevesa, ki ga še vsadil ni? — V tem oziru bi posebno želel, da pridejo polnoštevilno posebno cenjeni člani gornjegrajskega in mariborskega učiteljskega društva, ki še edini dvomijo o koristi novega društva. Pridite, poslušajte, vprašajte in potem sodite!

Kdorkoli se briga za našo organizacijo in ji želi uspeha, naj pride in naj pripomore, da se njeni potrebni in koristni člani okrepijo in lepo razvijejo, nepotrebni ali celo škodljivi pa zatro. Nimamo toliko denarja, da bi si mogli špogati nepotrebna društva, a tudi naš ugled še ni tako utrjen, da bi ga taka društva ne mogla podkopati. V interesu nas vseh je torej, da se nas zbere kolikor mogoče mnogo, zakaj več oči več vidi.

Pobrigajmo se tudi, če so naša okrajna društva že dala »Zvezi«, kar je po pravilih njenega, da bo mogla živeti; brez sredstev tudi ona ne more delovati.

Nobenega društva še nismo tako počasi oživljali kakor oživljamo to »Zvezo«, in če še velja nemški pregovor »Gut Ding braucht Weile«, bo to menda najboljše naše društvo.

Zberimo se torej dne 5. aprila vsi v starodavnem Celju! Stroški ne bodo posebno veliki, ker se lahko pripeljemo in odpeljemo v enem dnevu, prenočevanje torej ni potrebno.

Želeti bi pa bilo, da bi se ne zbrali le učitelji in učiteljice, temveč tudi drugi šolski prijatelji, posebno člani onih korporacij, ki imajo mnogokrat našo usodo v rokah. Tu bi bila za njih najugodnejša prilika, da se seznanijo z našim mišljenjem, z našim delovanjem in z našimi željami.

Sicer bo cenjeno društveno vodstvo še gotovo razglasilo v raznih listih posebna vabila k temu shodu, vendar je treba tudi nam drugim zbuditi vsestransko zanimanje za stvar, in temu namenu naj služi ta poziv.

Na veselo snidenje!

Reberničar.

Z orožjem v roki in v rezervi — na Amonite!

(Dalje.)

Kot pristaš in vodja klerikalizma je bil prav dobro poučen o nameri te stranke. Vedel je prav dobro, da je klerikalizem velik nasprotnik novodobne šole, ker ta ni pod njegovo nadvlado, zato se je tudi on kazal šoli in učitelstvu do dna svoje klerikalne duše neprijaznega, odurnega in sovražnega. O neki priliki je naravnost izjavil, da je šola prokletstvo za naš narod, a ker je izprevidel, da je ravno ta narod za to šolo navdušen, je obrnil svoj plašč po vetru: prelevil je kameleonovo kožo ter izjavil, da so dobri učitelji res slabo plačani za svoj trud, a narod je že tako hudo preobložen z davki, zato se temu ne smejo nakladati novi davki, ampak ta davek naj plačujejo višji uradniki. Nerazsodna masa ne sliši ničesar rajša kot kaj takega. On se je na videz pokazal prijatelja šole in učiteljstva, v resnici je pa zavozil svoj politični voz v globoko blato, ker takšen davek mora poprej državni zbor postavnim potom potrditi, a v ta namen ni on v državnem zboru odprl niti ust. To je bilo slepilo za narod, to je navadna klerikalna zvižaja zoper šolo in učitelstvo. Naš narod bi nobenega davka tako rad ne plačeval kakor ravno šolski davek, ker ta odpira vrata narodu do omike in blaginje. Klerikalizem z dr. Šušteršičem na čelu je izjavil, da rajši razbije deželni zbor, prej ko bi dovolil učitelstvu izboljšati plače na deželne stroške. Ljudstvo se grozno smili našemu klerikalizmu, ker je preobložen z davki, zato ne privoli ničesar za šolo. Tudi to ni nič drugega kot slepilo in pesek v oči našemu nerazsodnemu narodu. Narod ima te vrste ljudi za svoje zaščitnike, ker ne pozna njih namenov; ker ne ve, da so to zvitih političnih glumačih v ovčji obleki. Klerikalizmu se ni nikoli smilil narod, ker je za narodni čut popolnoma brez srca, ker je brezнародen. Po eni strani trdi, da se mu narod smili, po drugi strani stiska iz njega za svojo klerikalno mavho denar, da je groza. Za en sam očenaš za rajnke ob nedeljah je treba plačati po 10 do 20 h; za eno samo mašo zahteva 2 do 4 K; kako dragi so pogrebi za naš narod, to ve tisti, ki je imel kdaj mrliča v hiši. Plačati je treba vse, pa še dobro plačati, klerikalizem ne naredi ničesar brezplačno, še celo mnogo več se navadno računi, kakor je predpisana štolnina. Koliko cerkvenih darovanj je na leto, da ljudstvo kar godrnja! In ker ponekod niso hoteli iti k darovanju, si je klerikalizem znal pomagati: bilo je darovanje koncem

maše pri zaprtih vratih, da je bil primoran iti vsakdo k darovanju. Ko molzejo denar na prečudne načine za škofove zavode, seveda takrat se klerikalizmu naš narod prav nič ne smili, ker gre to za klerikalno mavho.

Ako ne bo zadostovalo to, imamo preobilno gradiva o tem. Če bo treba, bomo govorili jasneje o drugi priliki. Mi imamo dokaze v rokah, da ga ni večjega narodnega oderuha kakor je klerikalizem; in ti ljudje se upajo še trditi, da ljubijo narod in njegove koristi? Ti ljudje se upajo trditi, da delajo za blagor naroda, ko so nasprotni šoli in učitelstvu? — Klerikalizem je bil in ostane sovražnik šole, naprednega učiteljstva, narodne izomike in prosvete, ker je ravno šola tisti faktor, ki tvori razsodno maso, ki je pri nas v primeroma kratkem času naredila dovolj, da je nalletel klerikalizem na nepričakovano hud odpor. Čim dlje časa, ko ima kakšen kraj šolo, tem razsodnejše je ljudstvo, tem večji upor čuti tam klerikalizem, zato pa sedaj lahko umemo klerikalni strah in napor zoper šolo in napredek. Sedaj je razvidno, zakaj sovraži šolske palače med raztrganimi kmetišskimi bajtami, razumno je tudi, zakaj ta sčuje narod zoper učitelstvo naravnost na poboj. A povemo odkrito, da bo to sčuvanje izdalo malo ali celo nič, ker smo zasedli postojanke zaupanja do šole in omike v srcu našega naroda. Za to zaupanje se hočemo izkazati tudi hvaležne, zato rajši stradamo do smrti, nego da bi izdali korist našega naroda barbarskemu, hudobnemu, breznarodnemu in zavedljivemu klerikalizmu.

Kako je to mogoče, poreče kdo, saj imajo klerikalci tudi svoje šole, kako je vendar mogoče, da bi bili šoli taki hudi nasprotniki? To ni mogoče, saj klerikalizem vedno vpije in se baha, da je za ljudsko prosveto naredil in še dela mnogo več, kakor liberalizem ali katerakoli druga stranka! — Da bomo to lažje razumeli in razložili, je treba, da ločimo klerikalizem od prave učeče cerkve, kakor smo že omenili. Klerikalizem je tudi ud učeče cerkve, a je poleg tega tudi bojevnik za posvetno nadvlado, medtem ko se pravi kleriki nočejo pečati s tem. Oni opravljajo zvesto in vdano svojo službo, živijo mirno, pohlevno, pobožno in sveto po Kristusovem zgledu. Njih delovanje bi lahko primerjali z apostolskim delovanjem, z ljubeznijo in neumornim delom za dušni blagor narodov. Sv. Ciril in Metod n. pr. sta bila apostola Slovanov; učila sta Slovane vere in omike, za posvetno sta se brigala le toliko, kolikor sta potrebovala za svoj obstoj. Njihova skrb je bila v prvi vrsti le dušni blagor, ne pa posvetne zadeve. Takšnih dobrih dušnih pastirjev imamo še nekaj med seboj; ti se ne brigajo nič za posvetno bojevanje današnjega klerikalizma, marveč opravljajo z mirno, zvesto in vdano pobožnostjo svojo službo v največjo zadovoljnost in najlepši zgled našega naroda.

Klerikalizem pa je bojevit. Duhovniki te stranke so konsumarji, zagrizeni sovražniki trgovstva, se pečajo s politiko, prirejajo shode ter učijo ljudstvo, kako mora voliti njih pripadnike, ki jih imenujejo katoliške može, medtem ko druge psuje za brezverce, sleparje, nečistnike in malovredneže. V cerkvi psujejo brez usmiljenja za vsako malenkost svoje verne, ako jim niso slepo vdani, so pohlepni za denar in drugo posvetno blago, ki ga nimajo nikoli dovolj. Ti se ločijo kakor noč in dan od prvih, Tudi njih življenje in njega smer se loči, čeprav so duhovniki ti kot prvi. Prvi so delali in še delajo med narodom mnogo dobrega v dušnem oziru, na šolskem polju in na polju napredka, medtem ko hoče posvetni klerikalizem samo uživati, vladati ter imeti prvo

besedo povsod in pri vseh zadevah. Za resno delo tem ljudem ni mar. Ob kratkem rečeno: njih bog je želodec, čast, slava in posvetno blago. Ti ljudje si prisvajajo neumorni trud prvih, da se bahajo in lažje zavajajo nerazsodno ljudstvo. Temu pravimo klerikalizem, in ta je nam in šoli smrten sovražnik, ker ne ljubi napredka, ampak nazadnjaštvo, ne luči prosvete, ampak temo nevednosti, ker vse to več nosi v njihovo klerikalno bisago. S temi ljudmi se mora šola in učiteljstvo bojevati, ker se jim je posrečilo dobiti na svojo stran z obrekovanjem in zlorabo cerkve velik del nerazsodne mase, zato vpijejo sedaj in se bahajo, da so edini gospodarji v deželi in da imajo edinole oni pravico do nadvlade. Ker so se jim drugi postavili po robu, so preprečili redno delovanje deželnega zbora s takoimenovano obstrukcijo, ki je prinesla in bo še donašala mnogo škode in zla. Ti ljudje niso bili in tudi nikoli ne bodo prijatelji šole, niso bili nikoli prijatelji naroda, ker so brez narodnega čuta ter šoli in splošni omiki nasprotni. Oni so torej ljudje, ki bi pognali ako bi prišli do popolne nadvlade, narodno blaginjo s šolo in učiteljstvom vred v prepad. Že sedaj primanjkuje učiteljev v deželi. To je klerikalizmu jako všeč. V bodoče bo še hujše, ker se radi slabih plač noče mladina posvečati težavnemu in trudapolnemu učiteljskemu stanu, ampak gre drugam, kjer dobiva za svoj trud primeren košček kruha.

(Dalje.)

Pisarna

za zdravljenje naših bolnih stanovskih, družabnih, uradnih, književnih, narodnostnih in političnih razmer.

IX.

Vprašanje. Dragi gospod tovariš! Prestavljena sem bila kazenskim potom na šolo v oddaljen kraj. V razsodbi deželnega šolskega sveta mi je bilo kazensko premeščenje prisojeno, ne pa črtanje priznanja do starostne doklade. Vkljub temu mi deželni šolski svet po preteku dveh let ni priznal starostne doklade, češ, da z ozirom na dejstva, ki so bila svojčas razsodbi deželnega šolskega sveta za podlago dana, nisem izpolnila pogojev za priznanje starostne doklade. Ta odklonitev moje prošnje se mi zdi krivična, posebno še zato, ker sem v šoli vedno dosegala dobre uspehe, kakor to razvidite iz priloženega prepisa mojih redov iz zapisnika konferenc nadzorovanja zadnjih 6 let. Zanašam se na Vašo značajnost, da boste iz mojega pisma priobčili le to, kar je neobhodno potrebno, in da prihranite diskretne stvari zase.

Imortela.

Odgovor: Kakor razvidiš, ni priobčene niti desetine Tvojega pisma. Bodi brez skrbi! »Pisarna« bo vedno varovala objektivnost ter ne bo nikdar priobčevala diskretnih stvari. Vloži nemudoma na ministrstvo sledeči ugovor (prva pola s kolkom za 2 kroni, vsaka naslednja s kolkom po 1 krono:

Visoko c. kr. ministrstvo za uk in bogočastje!

Vis. c. kr. deželni šolski svet štajerski je s svojim odlokom z dne št. mojo prošnjo za priznanje prve starostne doklade odkloniti blagovolil z obzlogom, ker se baje dejstva, ki so bila njegovi disciplinarni razsodbi z dne št. za podlago vzeta, ne morejo smatrati, da bi bila jaz v smislu §-a 3. štajerskega šolskega zakona z dne 19. septembra 1899., št. 73 deželnega zakonika, zadostila pogojem, od katerih je odvisno uspešno službovanje.

Smatram odlok vis. c. kr. deželnega šolskega sveta z dne št. protizakonitim, zaradi česar vlagam sledečo **pritožbo**:

1. Da se doseže starostna doklada, je v smislu §§-ov 3. in 4., odstavek 3. zakona z dne 19. septembra 1899 treba izpolniti le dva pogoja, namreč *a*) petletno službovanje brez prestanka in *b*) dokazati v službi primerne vspehe. Drugih pogojev zakon ne pozna.

Da sem pogoj *a*) izpolnila, se razvidi iz vseh mojih nastavnih in odstavnih dekretov v službi. Priloge pod *A*, *B*, *C* in *D*.

Da sem tudi pogoj *b*) v vseh preteklih petih letih, na katera se nanaša zaprošena starostna doklada, izpolnila, dokazujejo vsakoletni zapisniki o nadzorovanju šol po dotičnih c. kr. okrajnih šolskih nadzornikih. Ti zapisniki se nahajajo pri okrajnih šolskih svetih v I. in I. ter prosim, naj se dajo v to svrhu rekvirovati.

2. Dejstva, ki so se vzela disciplinarni razsodbi vis. c. kr. deželnega šolskega sveta za podlago, niso mogla mojih službenih uspehov niti oslabiti, a še manje uničiti. Ona se jih niso tudi prav ničesar dotikala, ker so bila popolnoma izvenšolske narave. V dokaz te trditve ponujam za pričo vsakoletno uradno klasifikacijo v rekvirovanih zapisnikih in dotični disciplinarni akt. To dejstvo in pa imenovana disciplinarna razsodba ne more torej imeti na pogoje do priznanja prve moje starostne doklade prav nobenega škodljivega vpliva.

3. Sklicujem se tudi na odlok vis. c. kr. ministrstva za uk in bogočastje z dne 22. maja 1888., ki določa, da iz tega še ne sledi, da bi moral učitelj izgubiti tudi starostno doklado, če je bil v teku petletne dobe, za katero bi mu šla doklada, disciplinarno kaznovan, marveč se mora preiskovati, če je bilo dotično njegovo kršenje dolžnosti takšno, da se njegovo službovanje ni moglo imenovati uspešno.

4. A tudi iz vsakega drugega pravnega stališča je odlok vis. c. kr. dež. šol. sveta z dne št. neutemeljen. Iz določb § 40. in § 41. zakona z dne 4. februarja 1870. za Štajersko, in sicer iz stavka . . . »se kaznuje s kaznijo« . . . je jasno, da se ne sme en in isti prestop z dvema, temveč samo z eno kaznijo kaznovati. Najvišje državno sodišče je proglasilo pravni rek v latinščini »Ne bis in idem« (v isti zadevi ne dvakrat.) Ta pravni rek se nanaša na vse naše pravosodstvo, ne izvzemši disciplinarnega pravosodstva.

5. Pravica do prve moje starostne doklade bi se mi smela le tedaj odvzeti, ako bi se bilo to v disciplinarni razsodbi vis. c. kr. deželnega šolskega sveta z dne št. naravnost izreklo, kar se pa ni zgodilo, zaradi tega se mi ta kazen tudi po ovinkih ne sme nalagati in to toliko manj, ker je bilo moje službeno delovanje uspešno.

Oprta na te razloge prosim spoštljivo:

Visoko c. kr. ministrstvo za uk in bogočastje blagovoli po reviziji vseh prilog in disciplinarnih aktov za pravo spoznati:

Razsodba c. kr. deželnega šolskega sveta štajerskega z dne št. se kot v zakonu neutemeljena razveljavi ter se učiteljici I. I. pripozna njena prva starostna doklada.

V dne

Podpis.

Ako dospe Tvoja pritožba v 60 dneh, od dneva dostavljanja računajoč, na deželni šolski svet, bo ministrstvo o nji razpravljalo, ako dospe pozneje, se bo kot zamujena zavrnila; zatorej skrbi, da jo vložiš takoj, in sicer naravnost

na deželni šolski svet, priporočeno po pošti, inace zamudiš rok. Vsi Tvoji dekreti, razsodba in druge priloge se Ti obenem vračajo. O izidu poročaj uredništvu »Uč. Tovariša.«

Dohtar Rovan.

Kritikujoči glasovi.

Slovensko šolstvo in vladna nemarnost.

V »Domovini« z dne 4. marca t. l. čitamo ta-le članek:

Kmalu bo leto dni, kar je prinesla »Domovina« natančen opis glede ljudskih šol okolice celjske. Razjasnili smo natančno, kakšne razmere vladajo na javni deški ljudski šoli okolice celjske, ki si jo moramo Slovenci vzdrževati na svoje stroške. Kakor v mestu Celju in drugod, ravnotako tudi tu narašča število za šolo godnih otrok vsako leto.

Zaradi tega so že davno postali dosedanji šolski prostori pretesni, šolske sobe so prenapolnjene, za stanovanje šolskega vodje v šolskem poslopju ni nikakega prostora. Za šolsko leto 1903—1904 se je morala najeti za deško šolo celo v Gosposki ulici šolska soba, kjer je nastanjen oddelek prvega razreda.

Istotako se množi število šolo obiskujočih deklic na 6-razredni zasebni dekliški šoli, kjer poučujejo šolske sestre. Katoliško podporno društvo, ki je to šolo do zdaj vzdrževalo, skoro ne obstoji več. Občinski zastop okolice celjske, okrajni zastop in naši denarni zavodi so opravičeno odrekli vsako daljno podporo za to šolo, ki nam jo je dolžna vzdrževati vlada, kakor vzdržuje enake ljudske šole Nemcem in vsem drugim narodom države.

Dasi smo storili vlado odgovorno za posledice, ako pride do tega, da deca slovenskih staršev ne bo mogla obiskovati ljudskih šol, ker ni zato primernih prostorov, vendar v teku vsega leta ni zgenila prsta niti dala na naše mnogobrojne prošnje odgovora, kaj namerava storiti v tej zadevi.

Občina okolice celjske je že pred nekaj leti predložila načrte za stavbo ljudske šole v odobrenje, pa še do danes ni dobila končne rešitve. Koliko šulferajnskih mučilnic se je med tem časom prevzelo v oskrbo na državne stroške? Koliko šol so nanovo postavili za peščico nemških otrok? Nemcem se stavijo nove šolske palače, ako se za to oglasi le 54 šoloobiskujočih otrok, Slovencem pa se ne dovoli stavba novega šolskega poslopja, akoravno imajo čez 800 šolo obiskujočih otrok! Niti kaka podpora se ne da za zasebno dekliško šolo, ki jo morajo vzdrževati na lastne stroške.

O Veliki noči se namerava pouk na tej šoli jako omejiti ravno zaradi tega, ker šolske sestre ne dobe od nikoder podpore.

Kako hoče visoka vlada, ako hoče biti pravična in nepristranska, opravičiti tako postopanje nasproti staršem slovenskih šolo obiskujočih otrok? Ali niso ti otroci enako vredni biti deležni dobrote šolskega pouka v popolnem obsegu kakor otroci nemških staršev?

Kako pristransko postopa šolska oblast nasproti Slovencem, kaže tudi sledeči slučaj:

Pred tremi leti so naznanile šolske sestre v Celju šolski oblasti, da odprejo s šolskim letom 1901/2 zasebno dekliško meščansko šolo. Ta šola bi se bila vzdrževala s prispevki učenk in iz podpor, ki bi jih sestre v to svrhu dobile.

Šolska oblast pa je hipoma našla, da za to šolo namenjeni prostori niso primerni, ter so morale šolske sestre s pričetim poukom v meščanskih šolah prenehati samo za-

raditega, ker Nemcem ni bilo všeč, da bi si Slovenci na lastne stroške osnovali zasebno dekliško meščansko šolo preprij, ko si oni sami isto izposlujejo na vladne stroške. Slovencem je torej vlada zasebno dekliško šolo onemogočila, ter je še danes nimajo, dočim se je nemška dekliška šola odprla na — vladne stroške s šolskim letom 1903/4.

Ali naj naši državni poslanci tako vlado podpirajo?

Že lani smo prosili naše poslance, da naj skrbе, da bodo za naše pritožbe zvedeli na Dunaju. To našo prošnjo danes, ob otvoritvi državnega zbora, našim državnim poslancem zopet na srce polagamo ter zahtevamo, da to našo zadevo smatrajo za eno prvih točk, katere rešitev je izposlovati, ker pri nas ne gre, na Dunaju!

Opomba našega uredništva: Mi smo sicer odločni in principijalni nasprotniki vsakterih redovniških šol, ker sta vzgoja in pouk v njih enostranska in nič vredna. Vendar priobčujemo ta članek, da s tem tudi mi opozorimo svoje državne poslance na njih najsvetejšo dolžnost. Ako ničesar drugega ne store za svoje volilce, se morajo z vso energijo vsaj toliko pobrigati, da dobimo Slovenci svoje šole! Na delo torej!

Dopisi.

Iz sežanskega okraja nam piše prijatelj: In zopet je odšel eden naših tovarišev od nas tja gor na vedno zeleni Štajer in ta je g. Ivan Ravbar, doslej učitelj v Škrbini, ki se je koncem februarja t. l. preselil v Čresnice v konjiški okraj. Mož službuje že 23. leto, ima ženo in petero otrok ter je bil v II. plač. vrsti pa je šel od nas — in zakaj? Slabo gmotno stanje učiteljstva ga je gnalo od nas; šel je tja, kamor je odšlo v nekaterih letih že 8 učiteljskih oseb, mož, ki se je rodil in služboval vedno v našem okraju, se je solzil, ko je jemal od nas slovo. Težko mu je bilo ostaviti domači okraj.

Tako »list za listom z drevja pada«, piše pesnik S. Jenko — in baš tako se seli učitelj za učiteljem tja, kjer se mu kaže boljša bodočnost. — Ne čudimo se temu! — Kaj pa naj počne pri nas učitelj, ki ima veliko družino? — Ali mora strašno telesno in duševno trpeti — ali pa si iskati boljše službe tam gor na zelenem Štajerju. — Izboljšanja gmotnega stanja ni tako kmalu upati, in zato veljajo našemu učiteljstvu pač Prešernove besede:

»Stanu se svojega spomni, trpi brez miru!«

Tako je; pa vendar nas tolaži to, da nismo osamljeni. Na Kranjskem in drugod je pomanjkanje učiteljev občutno, a primanjkuje jih tudi tam, kjer so bolj plačani. Primanjkuje jih tudi tam, kjer bi se ne mislilo. V časopisu »Zeitschrift für das österreichische Volksschulwesen« čitam v zadnji številki, da primanjkuje učiteljev celo na Pruskem. Iz statističnih podatkov je razvidno, da manjka tam 1754 učiteljev. Zaradi te pomanjkljivosti so izpustili učiteljske kandidate iz učiteljskih listov, da nadomeščajo prazne službe. Na raznih mestih so nastavljene učiteljice namesto učiteljev, in to baš tako kakor na Kranjskem. Na 1754 učiteljskih mestih je 108 učiteljic, ker ni učiteljev. Še celo v mestu Kolinu manjka 28 učiteljev, in 21 učiteljic. Malo učiteljev manjka na Hanoveranskem in nobenega ne manjka v okraju Osnabrücku. —

V c. kr. zalogi šolskih knjig na Dunaju sta izšli brošuri Leo Burgersteina, ki govorita o »Schulggesundheitsregeln« pri šolski mladini. Knjiga je namenjena šoli. Ona ima naslov

»Gesundheitsregeln« in druga pa »Zur häuslichen Gesundheitspflege der Schuljugend.« Prva je namenjena bolj šolski mladini, ki je prestopila 10. leto in druga pa staršem. — Obe brošuri sta namenjeni najbolj učiteljstvu v pouk šolske mladine. Vsaka brošura stane 10 h. C. kr. dež. šolski svet brošuri toplo priporoča učiteljstvu v naročevanje. Odlok c. kr. dež. šol. sveta, odnosno c. kr. namestništva želi, da bi starši šolo obiskujočih otrok nakupili brošuri.

Zdi se, da imata brošuri enaki namen, kakor imajo podobna izdanja v šolah v Weimarju, zakaj vsaka tamošnja šola ima v vsakem razredu na steni obešeno tablo, z naslovom: »Gesundheitsregeln. Was müssen wir tun, um gesund zu bleiben?« — Pravila slovejo:

1.) Moramo svoje telo, posebno obraz, vrat in prsa vsak dan umiti. 2.) Roke moramo večkrat umivati in nohte porezati in čiste imeti. 3. Zobe moramo zjutraj in po obedu očistiti. 4.) Lase si moramo zjutraj in popoldne pred poukom počesati. 5.) Naša obleka mora biti vsak dan snažna. 6.) Črevlje moramo vsak dan osnažiti. 7.) Pred šolo moramo obuvati osnažiti. 8.) Papirčkov in drugo ne smemo v šoli na tla metati. 9.) Ne smemo na tla pljuvati. 10.) V šolski sobi moramo odložiti površne obleke. 11.) Med odmori se mora šolska soba zračiti. 12.) Med odmori je najbolje hoditi pod milo nebo. 13.) Med hojo, stanjem in sedanjem se moramo ravno držati. 14.) Pri sedenju se moramo z obema podplatoma dotikati tal. 15.) Pri čitanju, pisanju in risanju moramo pravilno sedeti. 16.) Moramo veliko in razločno pisati. 17.) Pri pisanju ne smemo samemu sebi delati sence. 18.) Pri čitanju, pisanju in risanju se moramo varovati solnca. 19.) V somraku ne smemo čitati in pisati. 20.) Javiti moramo učitelju, ako nam je na sedežu premrzlo ali pretoplo, ali ako ne vidimo ali ne slišimo dobro ali ako se slabo počutimo in če znamo, da imamo doma nalezljivo bolezen.« — Učitelji, ki se zavedamo svojih dolžnosti glede teh pravil iz Weimarja, bi s Prešernom vzkliknili: »Kaj pa je tebe treba bilo?« zakaj vse zavedno učiteljstvo uči in deluje v navedenem zmislu. — Temu v prilog imamo neznano število knjig. V poslednjem času je posebno važna knjiga: »Menschen und Gesundheitslehre Dr. R. Seyfert.« — Izdajatelj je šolski ravnatelj v Olomucu. Cena 3 K. Zaloga: E. Wunderlich. —

Naš c. kr. deželni šolski svet nam je doposlal potom c. kr. okraj. šol. sveta rešitev o naših sklepih bivše okrajne učiteljske konference, ki se je vršila 23. septembra 1903. v Sežani.

Rešitev pravi, da je c. kr. dež. šol. svet vzel sklepe v znanje in jih potrdil. Kar se tiče druge, po nadučitelju Kosovelu stavljenе resolucije glede izboljšanja gmotnega stanja učiteljstva, se je ista ne glede na ostre izraze »terja in zahteva.«*) priporočila članom dež. šol. sveta, ki so obenem dež. poslanci, v upoštevanje.

Nadalje se opozarja, da naj se učiteljstvo strogo drži po učitelju Banotu stavljenih in soglasno sprejetih pravil:

1. Učitelj se pripravljaj za pouk.
2. Priredi si učno snov primerno času, ki je odmerjena učni enoti.
3. Določi pripravno učno pot v dosego učnega smotra.
4. Učitelju bodi svobodno, da se poslužuje poučevaje peterih formalnih ali pa troje učnih stopenj. —

*) Od učiteljstva se vedno zahteva, naj krotko in ponižno izraža svoje prošnje. Delavci pa nastopajo odločno s štrajkom, dokler se jim ne ugodí.

Jaz — kot učitelj — dodajem zadnji (4.) točki tole: Učitelj čitaj in »pregruntaj« boj g. Hubada z g. Bežkom glede »formalnih stopenj« v lanskem in letošnjem »Popotniku« in potem — sodi.

— b —

Društveni vestnik.

Kranjsko.

Deželno slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani ima, kakor že naznanjeno, svoj redni občni zbor v sredo dne 30. t. m. v »Narodnem domu« v Ljubljani. Začetek ob 10. uri dopoldne. Vzored običajen. K mnogobrojni udeležbi vabi odbor.

Redni občni zbor »Društva za zgradbo učiteljskega konvikta« v Ljubljani se vrši v sredo dne 30. sušca t. l. ob 10. uri dopoldne v »Narodnem domu« (pritličje na desno) z navadnim dnevnim redom. — K obilni udeležbi vladno vabi odbor.

Kamniško učiteljsko društvo ima svoj občni zbor dne 7. aprila 1904 v Radomljah. Začetek ob 1/2 11 dopoldne. Razen običajnih točk bo praktičen nastop g. Kuharja; predsednik g. Letnar bo pa poročal: »Kako učimo na naši šoli zemljepis okraja?« Med slučajnostmi se pogovorimo še o čem drugem. Resni so časi, njih resnost nas združuj! Kdor le more, naj pride v naše Radomlje! Odbor.

Štajersko.

Učiteljsko društvo konjiškega okraja je zborovalo 3. marca v prostorih slovenske petrazrednice v Konjicah ob izredno dobri udeležbi. Na novo pristopivša člana, gospod Janša iz Stranic ter gospod Močnik iz Pohorja, sta bila z oduševljenjem sprejeta. Gospod predsednik jima želi, da bi res našla v društvu to, kar želita, obenem pa je tudi izrazil upanje, da nam ne bosta manjkala pri nobenem zborovanju. Pri zborovanju »Zveze« v Celju o Veliki noči bo zastopal društvo na občjo željo gosp. predsednik sam, a k zborovanju »Zaveze« v Postojni so se zglasili gđc. Bezljaj in Tribnik, tov. Gosak in Zupančič.

Zastopnik učiteljstva v okrajnem šolskem svetu tov. g. Jurko nam je poročal o svojem delovanju. Iz poročila smo posneli, da, kar se tiče naših gmotnih razmer, okrajni šolski svet naše težnje vselej podpira, a kar se pa tiče še drugih odnošajev, seveda v marsikakem oziru ni vse po naši volji; temu pa je kriva sestava tako važne korporacije iz lajkov, ki seveda ne morejo po vsem razumevati naloge šole in učiteljstva.

Zalibog se v doglednem času razmere ne bodo izpremenile zaradi nebrižnosti gotovih činiteljev. — Vrlemu zastopniku se je izrazilo zaupanje ter se ga naprosilo, naj bi še tudi v naprej vztrajal na svojem težkem mestu.

Tovariš gosp. Gosak je na kratko označil stremljenje novodobnih risarjev ter razpravljaj o razmerju, ki ga zavzema Marin napram Wehrehfennigu. Dočim se po Wehrehfennigu še vedno šablonizira, navaja Marin mlade risarje k samostalnemu risanju. Da pa se bo njegovo navodilo dobro razumelo, naj še vsak prečita v svrhu občje orientacije tudi vsaj enega izmed večih reformatorjev.

Pozivu »Steir. Schul- und Lehrerzeitung« za preganjanega tov. Horvateka, ki je za nas šel v boj, smo se odzvali z 20 K.

Gospa tov. Amalija Tribnikova iz Zreč pa je poskrbela, da tudi naš rezervni fond ni ostal praznih rok. Njeni ljubeznivosti se je posrečilo, da je nabrala za istega okrog 8 K. Želeti je pač, da bi se za ta fond ob vsaki priliki pri vseh društvihi agitovalo, da dobodemo čim prej pravnega zastopnika.

Prihodnje zborovanje se vrši v Tepanjah meseca majnika. Da se zopet vsi snidemo!

Goriško.

Deželno učiteljsko društvo v Gorici je odposlalo deželnemu zboru to-le peticijo:

Visoki deželni zbor!

»Kogar sovražijo bogovi, ga naredi učiteljem,« se glasi stari, dandanes bolj nego kdaj resnični pregovor. To sovražstvo bogov posebno kruto občuti učiteljstvo naše dežele, in le moralni moči učiteljstva in pa poznavanju važnosti ter imenitnosti vzvišenega poklica je pripisovati, da je ohranilo doslej svojo mirnost in hladnokrvnost.

Vodo v morje bi nosili, če bi hoteli ponavljati tožbe o žalostnem položaju, v katerem životari stan, ki širi med narodom luč omike in prosvete; pesek v Saharo, ako bi na to opozarjali vis. deželni zbor. Izboljšanje tega položaja, ki ga učiteljstvo povsem opravičeno pričakuje, zahtevajo tudi ljudske koristi. Zakaj vsako zavlačevanje glede rešitve šolskega vprašanja prinaša škodo ne le učiteljstvu, marveč vsemu prebivalstvu.

Zaradi naraščajočega pomanjkanja učiteljskega osebja, ki beži v bližnje dežele, občuti ljudski pouk že sedaj škodo, a če bodo sedanje razmere trajale še nadalje, spoznati mora vsakdo, da je neizogibno občutno nazadovanje v splošni izobrazbi vsega prebivalstva.

V Trstu, kjer vedo prav ceniti pomen šole in učiteljstva so izboljšali ravnokar prav znatno gmotni položaj istega. Dne 13. febr. 1904. je potrdila vis. vlada tozadevni sklep mestne delegacije. Trst je spoznal današnje življenske razmere, priznal veliko resnico, da je treba povzdigniti šolstvo, ako hoče stati na višini zahtev novih časov ter ustvariti temelj od morečih vsakdanjih skrbi neodvisnemu učiteljstvu, ki se bo zavedalo svoje važnosti v človeški družbi ter darovalo vse svoje sile edino le ljudski izobrazbi na oltar. Zato so znižali službeno dobo na 35 let, priznali vštavnost stanarin v pokojnino in določili letno plačo mestnemu učitelju na 2600 K. Obenem so pravično določili odškodnino onim učiteljicam, ki se poročijo. — Komaj stopijo v veljavo nove določbe, pojde v pokoj mnogo učiteljstva na Tržaškem, ker mu poteče 35-letna službena doba. Na ta izpraznjena mesta bodo silili učitelji iz vseh krajev, kjer bivajo Italijani, a v okolici dobi mesto tudi mnogo slovenskih učiteljev. Pomisliti treba dalje, da se bo Trst vedno bolj razvijal, da bo treba vedno več šol in da pojde učiteljstvo v Trst po večini le iz naše dežele, ker so oni v Istri skoraj enako plačani kakor v Trstu in se je tudi tirolskemu učiteljstvu položaj znatno izboljšal.

Podpisano predsedništvo se obrača ponovno do zastopnikov obeh narodnosti v deželi z iskreno prošnjo, da se naj ugotovi opravičenim željam in zahtevam učiteljstva in trdno pričakuje, da visoki deželni zbor s soglasnim sklepom prisloži učiteljstvu na pomoč in s tem slovesno prizna velevažnost, korist ter potrebo ljudske šole.

Predsedništvo dežel. učit. društva.

V Gorici, dne 10. marca 1904.

Predsednik: Tajnik:
A. Jacobi, m. p. Ant. Kutin, m. p.

Vestnik.

Rezervni zaklad. Amalija Tribnik, učiteljica v Žrečah, nabrala pri zborovanju »Konjiškega učitelj. društva« 8 K; Amalija Pivk, učiteljica v Rajhenburgu za »Breško-sevniško učiteljsko društvo 14 K; Tomo Petrovec, nadučitelj v Polhovem gradu, za januar, februar, marec à 1 K 3 K; Janko Baraga, nadučitelj v Koroški Beli, nabral pri durak-igri 270 K. Živeli nabiralke in darovalci!

Učiteljske vesti. Učitelj v Naklem Ivan Kiferle je imenovan za nadučitelja v Preski. Nadučitelj v St. Vidu pri Vipavi, Mihael Bregant je premeščen v Sostro. Začasni učitelj v Grahovem, Ludovik Dermelj, je imenovan za stalnega učitelja ravnotam. Provizorni učitelj na Homcu je postal dosedanji suplent v Gor. Pirničah, Friderik Praprotnik.

Nadučitelj na deški ljudski šoli v Kamniku je dobil daljši dopust ter se je izročilo začasno vodstvo ondotnemu učitelju Ig. Tramtetu. Za suplentinjo na tej šoli je imenovana Marija Novak. Oton Grebenc, učitelj na obrtni šoli v Ljubljani, je postal pravi učitelj X. čin. razreda na tem zavodu. — Enorazrednica se ustanovi v Ložeh, razširijo pa se šole v Komendi, St. Petru in Dvorskem. Razširjenje dekliških šol v Kranju in Kamniku se ni dovolilo.

Skrb za srednješolsko mladino. Naučni minister je zopet izdal ukaz, da morajo s posebno pozornostjo paziti na pospeševanje zdravja srednješolske mladine. Zlasti priporoča intenzivno gojitev mladinskih iger pod milim nebom. — Uvedba odmorov med posameznimi učnimi urami, podaljšanje božičnih počitnic in najnovejša odredba naučnega ministrstva so v diametralnem nasprotstvu z odredbami nekaterih dež. šolskih oblastev glede ljudskega šolstva, da se človeku čimbolj zbuja prepričanje, da je ljudska šola pastorka avstrijske učne uprave, na milost in nemilost izročena volji posameznikov. Naše mnenje je, da je treba pri ljudskošolski mladini bolj nego pri srednješolski paziti na pospeševanja zdravja. Morda dospe doba, ko pridejo tudi odločilni faktorji do tega mnenja. Čas bi že bil!

Šolstvo na Koroškem. Prestavljen je učitelj Fr. Rabl iz Škocijana k Fari ob Previljah. Za podučitelja v Vrbi je imenovan učiteljščnik Fr. Kreiner. Na šoli v Apačah poučuje tamošnji provizor J. Dragasnik. Nadučitelj H. Richter v Pontablju je šel v stalni pokoj. Podučitelj Fr. Hillbrand v Vrbi je zapustil šolsko službo. — Sola v Kaplji ob Dravi je razširjena v trirazrednico. Na šoli na Jezerskem se pričene šolsko leto o Veliki noči. Meščansko šolo snujejo v Trgu. — Zopet so zapustile tri učne moči deželo ter se podale na Štajersko. Med njimi je šolski vodja Jurij Lulek na Suhi.

Učiteljski štrajk. Učitelji v Kormonu so sklenili, da začno štrajkati, ako ne izpolnijo njih skromnih zahtev.

Neki šolski vodja prosi, naj bi se blagovolila objaviti tista razsodba, zaradi katere se župniki ne smejo po kaplanih v krajnih šolskih svetih nameščati. Šolski vodja, ki je to doživel, naj datum in število odloka priobči v »Uč. Tov.«

I. izkaz prostovoljnih donoskov za nagrobni spomenik učitelju v Radečah, † Leopoldu Potrebinu. Gospa Josipina Hotschevar, veleposestnica i. t. d. v Krškem, 30 K. Gospice učiteljice: Josipina Schott v Litiji 10 K, Kristina Demšar v Šmartnem, Fr. Jankovič, R. Junis in O. Jenko v Toplicah, M. Ažman v Smarjeti po 2 K in M. Garbejs v Tržišču, M. Žgur v Telčah, M. Globočnik, E. Tavčar in E. Tirlik v Št. Jerneju po 1 K. Nadzornik Lj. Stiasny v Krškem in Teod. Čampa, c. kr. učitelj v Pulju po 5 K. Gg. učitelji: K. Trost v Št. Jerneju 4 K, K. Mally v Toplicah 3 K, B. Andoljšek v Litiji, Fr. Kozjak, J. Levstik v Toplicah, I. Gantar v Št. Jerneju, J. Leban na Trebelnem, I. Demšar v Smarjeti, Fr. Skulj v Tržišču po 2 K. Razen tega so darovali še sledeči gg.: J. Saje, umirovljeni nadučitelj v Št. Jerneju, 4 K, J. Sever, trg. popotnik, 1 K, J. Nagu, c. kr. poštar, 50 h, J. Tavčar, posestnik, 2 K, Fr. Juvan, kaplan, 4 K in L. Zupin, orglavec v Št. Jerneju, 1 K; Neimenovan 10 K, Neimenovan 4 K, Neimenovan 2 K, A. Guzelj, c. kr. davčni nadzornik, 2 K, I. Ditrich, c. kr. oficial, 2 K, I. Klinc, c. kr. kontrolor, 2 K, Fr. Slanc, veleposestnik, 5 K, J. Trškan, gostilničar, 2 K, I. Demšar, c. kr. davčni adjunkt, 2 K, J. Hans, nadzornik iz Litije, 2 K. (Dalje.)

Učiteljsko društvo za grad Sarajevo i kotor. Dne 7. februarja je ustanovilo bratsko učiteljstvo bosansko lastno »Učiteljsko društvo za grad Sarajevo i kotor«. — V upravni odbor so izvoljeni: predsednik Salih eff. Aličehić; podpredsednika g. Stanislav Modec in gdč. Valerija Mayerhoffer; tajnik Fr. Radošević; blagajničarica gdč. Marija Knežević; knjižničar g. Nikola Vidaković; odborniki gg. David Višnjić, Josip Curić in Hajdar Fazlagić. — Veselimo se od srca, da se je začelo tudi med bratskim učiteljstvom v Bosni živahno gibanje. Z odkritosrčnim veseljem bomo spremljali njega delovanje in se radovali sadov, ki mu ga prinese vztrajnost in stanovska zavest! Želimo od srca, da bi se izteklo vse z bogatimi uspehi, kar započne idealno stremljenje bosanskega učiteljstva!

Čudni glasovi nam dohajajo o neki razsodbi nekega c. kr. deželnega šolskega sveta. Glasom te razsodbe je po-tegnjenih učitelju-očetu, ki ima desetero glav dru-žine, izpred ust okroglih 1000 K. In zakaj? Kje je ute-meljena ta naravnost kruta neusmiljenost? Dotični učitelj je neustrašeno razkrinkal nekoga, ki se ga gotovi faktorji okle-pajo z vsemi rokami. — Kakor hitro dobimo natančne in-formacije, bomo govorili odkrito in brezobzirno ter pojasnili v pravi luči vso zadevo.

Listnica uredništva. Zaradi obilice gradiva smo morali več stvari, zlasti rubriko »Književnost in umetnost«, od-ložiti do prihodnje številke. Brez zamere!

Vabilo slovenskemu učiteljstvu.

Dne 26. t. m. se vrši v ljubljanskem »Narodnem domu« od 10. ure dopoldne naprej ustanovni shod ferijalnega aka-demiškega društva »Prosvete«, ki ji je glavni namen, da širi med Slovence ljudsko izobrazbo.

Dnevni red:

Dopoldne:

1. Pomen ljudske izobrazbe. (Poroča g. Žerjav.)
2. Ljudske javne knjižnice. (Poroča g. Ribnikar.)

Popoldne:

1. Dijaško delo za ljudsko prosveto v drugih narodih. (Poroča g. Lah.)
2. Naloga »Prosvete«. (Poroča g. Kuhelj.)

Zvečer:

Prijateljski sestanek v »Narodnem domu«.

Z ozirom na to, da si želi napredno dijaštvo najtesnejše zveze z učiteljstvom in z ozirom na ljudsko izobrazbo samo, vabi podpisani odsek slovensko učiteljstvo najiskrenejše na ta sestanek.

Za pripravljalni odsek ferijalnega akademiškega društva „Prosveta“:

Adolf Ribnikar, za t. č. tajnika. *Pavel Grošelj*, t. č. načelnik.

Udeležencem mednarodnega higijeničnega kongresa v Norimberku.

Ker se bo I. mednarodnega kongresa za šol. higijeno v Norimberku, ki se vrši od 4. do 9. aprila t. l., udeležilo gotovo tudi večje število slovenskega učiteljstva, zato bi bilo kaj umestno, da bi se tovariši iz slovenskih pokrajin še pred potovanjem v Norimberk združili ter potem potovali skupno. Podpisanec prosi torej tem potom vse one stanovske tovariše, ki se nameravajo udeležiti zgoraj navedenega kongresa, naj mu blage volje sporočijo svoje mnenje glede najprimernejše smeri potovanja ter glede časa in kraja sestanka pred odhodom.

V Središču, dne 14. sušca 1904.

Anton Kosi.

Poziv

za sklad, da se iz njega postavi Juriju Vegi spomenik v deželnem stolnem mestu Ljubljani.

Podpisani odbor se usoja obračati s tem pozivom na vse po-znavatelje in prijatelje znanosti, pa tudi na vse cenitelje in častitelje junaških činov s prijazno prošnjo, da bi mu dejansko pomagali zbirati doneske in tako izvršiti patriotično podjetje, čigar pomen ne sega samo čez meje naše ožje domovine, ampak tudi čez meje avstrijske države.

Namen je podpisanemu odboru, poskrbeti za to, da po vsem svetu znani in slavni matematik

baron Juri Vega, vitez Marije Terezije reda,

prejme v deželnem stolnem mestu svoje ožje kranjske domovine, v Ljubljani, dostojen spomenik in da tako domovina častno povrne, kar je že dolgo dolžna odličnemu učenjaku, vrlemu branitelju in pospeše-vatelju civilizacije.

Baron Juri Vega, rojen leta 1754 v Zagorici v Moravski fari na Gorenjskem, sin nepremožnih kmečkih roditeljev, ki je pri topništvu, kamor je prostovoljno vstopil kot »prostak-kanonir«, dosegel častno stopinjo podpolkovnika, je bil zaradi svojega izvrstnega znanstvenega delovanja in zaradi svojih odličnih uspehov na bojnem polju v turških in francoskih vojnah že za svojega življenja deležen obilnih in posebnih časti in odlikovanj.

Za njegova doslej ne še prekošena logaritmično-trigonometrična dela, ki so bila tudi na angleški, francoski, nizozemski in ruski jezik prevedena in izmed katerih je njegova logaritmično-trigonometrična priročna knjiga prišla že v 80. natisu na svetlo in se še vedno upo-rablja na srednjih in višjih učiliščih vseh kulturnih narodov, so ga učene akademije in učene družbe v Londonu, Berlinu, Gotingi, Pragi, Erfurtu, Mogunciji izvolile za svojega souda.

V svojem svojstvu kot vojak, kot pripadnik staroslavnega bom-bardirskega kora se je izkazal zlasti v Lavdonovi vojski pred Belim gradom kot praktičnega artilerista in je odločil, da se je dne 8. oktobra 1789. vdala trdnjava Beli grad, dne 14. novembra 1793. pa je s svojim odločnim postopanjem provzročil, da si je naša vojska osvojila Fort Louis, ter je tako izvršil svoje najsijajnejše junaško dejanje, ki je bil zanje tudi odlikovan z viteškim križem Marije Terezije reda.

L. 1800 povišan v (avstrijski) baronski stan, je bil Vega l. 1801. kot soud sprejet med deželne stanove vojvodine Kranjske.

Da se temu že v življenju toliko odlikovanemu vojaku zdaj, ko je preteklo ravno celo stoletje, odkar je padel pod zločinsko roko zavratnega morivca, zagotovi hvaležen spomin na njegova velika znan-stvena dela in na njegove sijajne vojaške čine in se mu tako postavi dostojen spomenik v deželnem stolnem mestu Ljubljani, se je tukaj ustanovil osrednji odbor, ki se obrača do najširših krogov z vljudno prošnjo, da bi blagovolili materijelno pospeševati to podjetje.

Doneski naj se blagovoljno pošiljajo na adresu: Blagajnik osred-njega odbora: Gospod Ivan Kramaršič, c. kr. stotnik domobranskega polka št. 27 v Ljubljani.

Osrednji odbor za Vegov spomenik v Ljubljani:

Predsednik:

Mihael Lukanc pl. Savenburg,
c. in kr. polkovnik v p.

I. podpredsednik:

Oton pl. Detela,

II. podpredsednik:

Ivan Hribar,

dež. glavar vojvodine Kranjske. župan dež. stol. mesta Ljubljane.

Ravnokar je izšla v tretjem natisu knjiga

Die Schulrevisionen

Handreichung für Schulaufsichtsbeamte

und

methodische Winke für Lehrer

von Teodor Hauffe.

Cena: 3 K, s poštino 3 K 20 h.

Prodaja knjigotržnica

Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg

Izvrsten okus dobi kava, ako ji primešate

Vydrove žitne kave.

Poskusite! Poštna pošiljka s 5 kg 4 K 50 h franko.

Vydrova tovarna žitne kave Praga VIII.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrta leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovarša“ v Idriji. Naročnino pa prejema gosp. Frančišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{8}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštne 6 K.

Izdajatelj in odgovorni urednik Radivoj Koréne. — Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“.
Tiska „Narodna tiskarna“ v Ljubljani.